

789.
Hg. v.

526

Schediasma Historicum,
DE
ERUDITIS
HASSIÆ PRINCI-
PIBUS,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

D N. LUDOVICO,

Hasfiæ Landgravio, Principe Hersfeldiæ,

Cætera;

Darmstad. Landgraviatus Hærede;

IN ALMA LUDOVICIANA,

PRÆSIDE

D. IMMANUELE WEBERO,

Professore Juridico & Historico,

publice ventilandum

sistit

d. Febr. A. MDCCVII.

JOH. BENJAMIN WEISSENBRUCH,

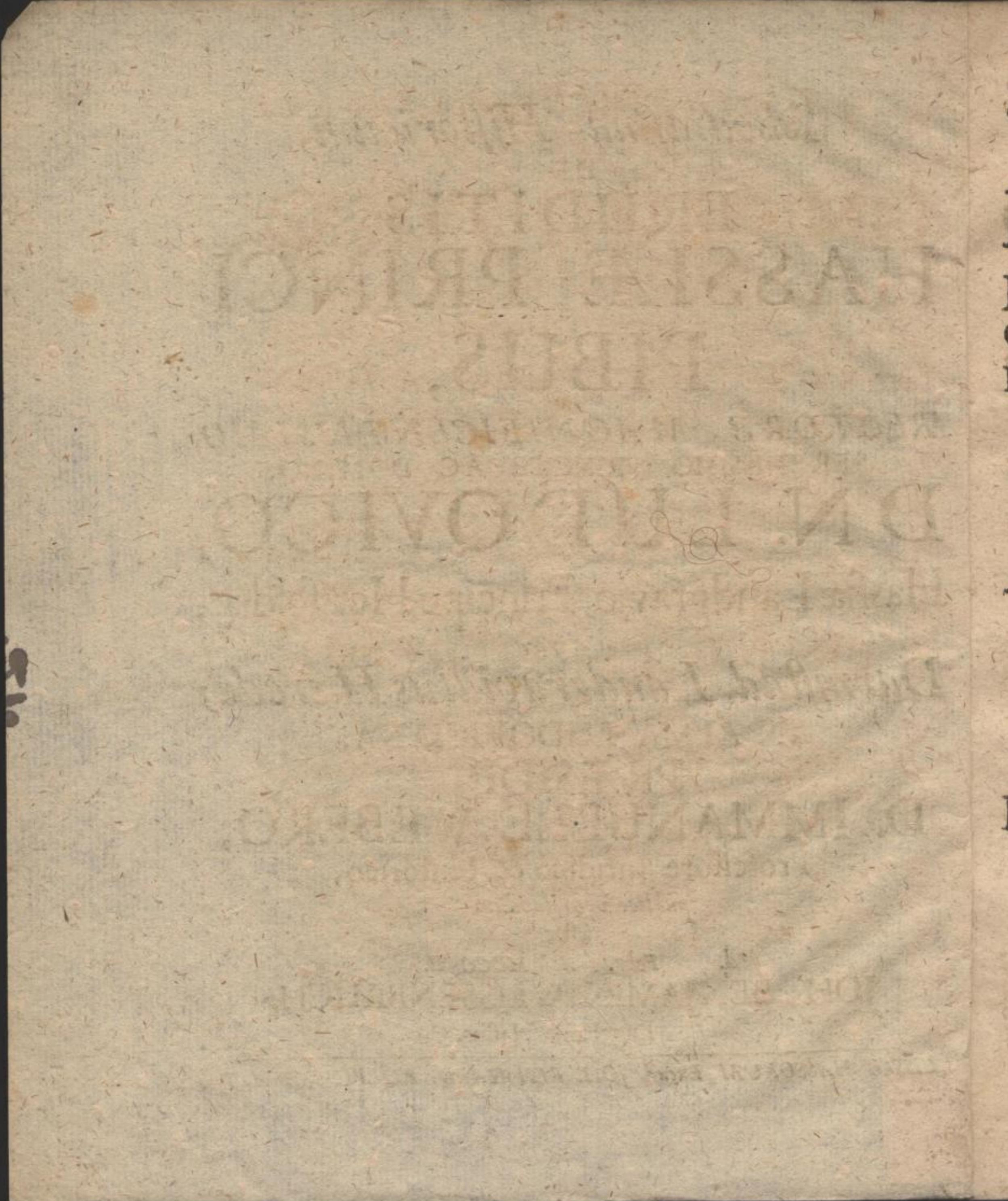
Engelroda-Hassus.

GESSÆ-HASSORVM, Excid. JOH. REINHARD. VULPIUS, Acad. Typ.

Hist. Hass.

136,16

Ven. vsp. Vol. 1/16

SERENISSIMO PRINCIPI
ac DOMINO,

DN. LUDOVICO,
LANDGRAVIO HASSIÆ. PRIN-
CIPI HERSFELDIÆ, COMITI CATTIME-
LIBOCI, DECIÆ, ZIEGENHAINÆ, NIDDÆ,
SCHAUMBURGI, YSENBURGI,
BUDINGÆ &c &c.

TERRARUM PATRIARUM
PRINCIPI HEREDI,

ACADEMIÆ GISSENSIS HODIE
RECTORI MAGNIFICENTISSIMO,
PRINCIPI AC DOMINO SUO
CLEMENTISSIMO.

NEC NON
SERENISSIMIS PRINCIPIBVS
ac DOMINIS,
DOMINO CAROLO
WILHELMO,
ET
DOMINO FRANCISCO
ERNESTO,
LANDGRAVIIS HASSIÆ, PRINCIPIBUS
HERSFELD. COMITIB. CATTIM. DEC. ZIEGENH.
NIDD. SCHAUMB. YSEN. BUDING. &c. &c.
JUVVENTUTIS PRINCIPIBVS,
ACADEMIÆ GISSENSIS HODIE
SIDERIBUS FULGIDISSIMIS,
PRINCIPIBVS AC DOMINIS SVIS
CLEMENTISSIMIS,
SCHEDIASMA HOC
DE ERUDITIS
HASSIÆ PRINCIPIBUS.
AB AMORE,
QUO IN BONAS LITERAS,
ET CULTORES EARUM FERUNTUR,
ATQUE A LAUDATISSIMO
IN QUO CUM OMNIUM ADMIRATIONE
DESUDANT, STADIO NON ALIENUM
HUMILIME
OFFERT AC DEDICAT.
I. B. WEISSENBRUCH.

-♦- I -♦-

SCHEDIASMATIS,
DE
ERUDITIS HASSIAE
PRINCIPIBUS

PROOEMIUM.

Quo majus eruditioni decus atque ornamentum inde accedit, dum inter Cesares, Reges atque Principes semper extiterunt, & quidem non pauci, qui bonas literas in deliciis habuerunt; eò sanè magis mirandum est, nondum fuisse inventos, qui justis Commentariis eos complexi eruditionem Illustrium & in rem literariam merita copiosius exponere studuerint. In sola Augustissima Gente Austriaca quam non elucet eruditione, ut à propioribus incipiam, MAXIMILIANUS id nominis primus, ita doctus Princeps, ut etiam libris scribendis animum appulerit, cœnus appareret, non quidem ex opere de periculis ejus composito, de Theurbande / cuius verum Autorem Melchiorem Pfintzing, Propositum S. Albani ad Moguntiam, alloquia ad Regem Hispan. Carolum tam in dedicatione quam in Epilogo Libri Augustæ Vindel. Anno 1519. apud Hansen Schonsbergerum impressi loquuntur; * Sed ex aliis, quorum Catalogum necit Petrus Lambecius, Comment. de Bibl. Vindobonens. Lib. 2. c. 8. p. 96g. Omni sane eruditionis genere fuit instructus, omnesque omnium Facultatum doctos viros habuit in pretio, solis JCtis exceptis, qui Bartololi Baldique opiniones pro oraculis haberent. Dan. Parus, Medull. Histor. p. 850. Quanto pere non amavit literas.

ras & calluit complurium lingnarum peritissimus Imperator FERDINANDUS I. ? Cujus in easdem nec non eruditos Viros propensionem non satis deprædicare potest Auger. Gislen. Busbequius, Epist. 4. p. m. 454. Quid dicam de MAXIMILIANO II. quem, ut in ceteris, sic quoque in linguis adeo eruditum fuisse constat, ut Hispanos, Italos, Gallos, Germanos, Belgas, Bohemos, Pannones, Latinos, recte intellexerit, & singulorum Linguas, perinde ac si nativa essent, calluerit? Justus Lipsius, in Præf. edit. C. Cornelii Tacit. Pareus l. c. p. 958. Et quid, quæso, in RUDOLPHO II. desiderari potest, quin omnibus numeris absoluta doctrina ipsi tribuatur? Stupenda sane fuit illius in linguis, literis, scientiis etiam abstrusioribus, & in artibus Mechanicis peritia, tantamque virorum doctissimorum familiam aluit, ut Academie Aula ejus fuerit similima; testantibus, præter Pareum l. c. p. 995. Anselm. Boetio, Histor. Gemmar. in præfatione. Bohusl. Balbino, Miscell. Histor. Bohem. dec. I. L. I. c. 35. pag. 85. & alibi passim. De LEO-POLDO, glorioſiſſimæ memoria Imperatore, quantum eruditione valuerit ipse, & quanti fecerit bonas literas Virosq; doctrina præstantes, dicere nunc opus non est, cum recens ejus rei adhuc apud omnes extet memoria, & testatum faciat vel maxime adhibitum in amplificanda exornanda que Bibliotheca Vindobonensi studium, ab ejus Praefecto Lambecio ex merito deprædicatum. Auditum ſepe est ex fine dignis, ita excultum doctrinâ LEOPOLDUM MAGNUM habuisse ingenium, ut ad omnia, quæ literas requirunt, Aulæ munera obeunda fuerit quam maxime idoneus. Possem de JOSEPHO AUGUSTO referre, quam & ille à Majorum suorum hac etiam in parte virtutibus nihil

lum

lum omnino discedat ; sed & modestia GLORIOSISSIMI IMPERATORIS me prohibet, & institutio in his prolixiorum esse vetat. Induxi enim animum de Eruditis Domus Hassiacæ PRINCIPIBUS hac vice agere , quibus nescio an post Austriae nullam alia in tota Germania fuerit fertilior, & dicam audacter , non fuisse. Producam autem in scenam non omnes, sed laudatis modo doctis Imperatoribus quoad etatem quoque parallelos, putoque id argumentum nec à pietate , quam HASSIÆ & PATRIÆ meæ debeo, alienum fore, nec ab Academia nostræ felicitate, qua ex TRIGA SERENISSIMORUM FRATRUM, Hassiacæ Principum, UNUM Parnassi Restorem Magnificentissimum absentem, DUOS vero præsentes & ad id honorum, quod literæ suppeditant, fastigium more Majorum enixe contendentes submisse veneramur. F. D. F.

- * Vulgo quidem ipsi Maximiliano tanquam Autori tribuitur hic liber : & est in Bibliotheca Vindobonensi Catalogus librorum, **Die Käyser Maximilian selbst gemachte** / in quo etiam num. 4. der Theuerdanc reperitur, apud Lambecium l. c. p. 970. Sed quicquid sit de hoc indice, fides utique habenda est Pfinzingio , qui, nisi autor, sane eo nomine librum Carolo V. offerre nunquam fuisse ausurus. Miror etiam αὐτοφία Lambecii , qui p. 969. Theurdankium Notimbergæ Anno 1517. impressum scribit , cum αὐτοφία libri doceat, dedicationem quidem anno & loco datis à Pfinzingio conscriptam , sed Augustæ anno denum 1519. opus prelo absolutum.

CON-

CONSPECTUS.

§. I. Proponitur ordo dicendorum & distributio. Agitur de Principibus Hassiae Eruditis, qui sunt,

§. II. In Linea Cassellana ; WILHELMUS SAPIENS. Ejus prima etas & educatio. Dotes naturae insignes. Abitus in Academiam Argentoratensem. Eruditio in Sacris. Confecit Argumentum Psalmorum, & S. Biblia illustravit. Ejus Eruditio in Profanis. Fuit Mathematicus, Historicus, Orator, multarum Linguarum peritus. Poëta. Graeca se ignorare doluit.

§. III. MAURITIUS. Ejus educatio. Oratorem fecit ipse Pater. Examinatus fuit à Professoribus Marpurgensibus. Ad Mathesin & Juris studium animum appulit. Linguarum peritiam habuit maximam. Scripsit Ethicam, Poeticen, & Psalterium variò carmine, Poeta insignis extemporaneus. Specimen Poeseos ejus Germanicæ. Habuit Sermones ad populum, & disputavit publice. Chymia & Alchymia operam dedit. Studia ejus Sacra & Theologica. Amor in Literatos & Academiam Marpurgensem. De eo judicium Maximiani Archiducis.

§. IV. WILHELMUS V. seu CONSTANS. Educatus fuit in Collegio Adelphico. Examinatus saepe à Professoribus Marpurgensibus. Literis incubuit Basileæ, Genevæ, Marpurgi. Convictores dati sunt semper viri docti.

docti. De vanitate Mundi librum scripsit, & alia ex peregrinis linguis in vernaculam transtulit. Linguarum magnam habuit notitiam. Judicium de eo Regis Suec. Gustavi Adolphi.

§. V. In Lineâ Darmstadinâ GEORGIUS Pius. In Bibliis & Theologicis fuit versatissimus. Latinè expeditè locutus est Historias amavit maximè. Ita doctus fuit, ut Eruditis quærendo sèpè negocium facefferet. Doluit Gracæ Lingue & Ebraicæ inscitiam. XI

§. VI. LUDOVICUS FIDELIS. In Linguis plurimis fuit egregie doctus. Biblia Graeca exposuit promte. Catechesin Græcam integrum memoria mandavit. Disciplinis Philosophicis & literis humioribus solide fuit imbutus, studium Historicum tam cæteris prætulit. Institutiones Juris Justinianæ ad unguem memoria tenuit, egitque præstantissimum jCtum. Academias Marpurgensem locupletavit, Giessensem condidit, & Cenodium suum pretiosissimum vocavit. Ejus in Professores singularis clementia.

§. VII. PHILIPPUS, varia eruditione præstans Princeps. Encomium ejus ex Schuppio. Mathematicus fuit excellentissimus, præcipue Astrologiae deditus. Instrumenta Mathematica invenit ipse, & Academia Marpurgensi destinavit, que nunc nostra sunt. Linguarum multarum notitiam habuit. S. Biblia ex Fontibus in vernaculam transtulit. Numus illius.

§. VIII. GEORGIUS II. infans linguam Gallicam addidicit, Latinamque feliciter locutus est; & cum his conjunxit Hispanicam. Omnibus humanioribus

B - disci-

disciplinis mentem excoluit. Iuris studio gnaviter incubuit. Philippo IV. Regi Hispaniae valde fuit gratus. Academie Marpurgensis jubileum celebravit. Preciosum scyphum numis ornatum Academie donavit, & singularem gratiam testatus est Professoribus. Instauravit Academiam Gieffensem, eamque suam pupillam appellavit.

§. IX. LUDOVICUS VI. Ejus educatio. Profectus in Latina ac Gallica linguis. Cupidus Graeca ac Ebraicae, ad eas addiscendas non admittitur. In bonis literis omnibus probe institutus plurimum temporis impendit Historiae. Epitomen Historicam conscripsit, nec non Tabulam Historiae Vniversalis. Carmine tum Latino tum Germanico delectatus, hoc Psalterium reddidit. Juridicas disciplinas scrutatus est diligenter & exacte. Ab Imperatore Ferdinando propter eruditionem & alias virtutes diligitur. Reginae Sveciae, Christianae, de eo judicium. Academiam nostram in deliciis habet, poculum argenteum magni pretii eidem donat.

§. X. Conclusio, in qua remissive de HERMANNO, Hass. Landgrav. Philosophiae Magistro. Adducitur judicium LUDOVICI FERREI deerudientis Principibus. LUDOVICUS MITIS Imperium detrectat, quia sine literis. Proponuntur exempla eruditarum Hassiae Principum fæminarum, CHRISTIANÆ scilicet atque ELISABETHÆ.

§. I. Sequar

§. I.

Sequar in enarrandis Hassiæ nostræ eruditis Principibus temporis, quo se invicem subsecuti sunt, seriem, discretis tamen duabus Lineis principalibus, in quas à Philippo Magnanimo Serenissima domus abiit. Illius, CASSELLANÆ, caput constitui Guilielmum Sapientem; hujus verò DARMSTADINÆ Georgium Pium in vulgus notum est.

§. II.

Primus igitur in CASSELLANA Linea se nobis offerteruditorum Principum velut Coryphæus, ipse GUILIELMUS, dictus *Sapiens*, natus d. 24. Jun. A. 1531. Patre, ut dictum Philippo Magnanimo, Matre vero Christina, Saxonica. Denatus d. 17. Aug. A. 1581. Prima ejus ætas pene rudis fuit, idq; culpa fœminarum, apud quas educabatur in gynæcco, quæ ubi mores illius quasi semper meditabundi observassent, à gravioribus studiis arcendū opinabantur, ne forteidem accidat, quod Patrno ejus

B 2

magno

magnō Wilhelmo, qui idcō reipublicæ minus fuisse aprius
ferebatur, quod magnam ætatis partem in literarum stu-
diis insumserit. Princeps autem Pater multo rectius sen-
tiens, & observans, quod diuturniore inter puellas & mu-
lierulas conversatione jam linguae balbutiem aliquam
contraxerit, oculorumque & manuum gestus affecta-
tos didicerit, anno ætatis octavo exacto consortio mu-
lierum subduxit, & erudiendum tradidit Johanni Bu-
chlio, mores vero formandos Volperto Rideselio, Præfe-
cto. Hisce opem ferentibus egregiæ indolis Princeps
ita profecit, ut, cum risui primum esset condiscipulis,
suos irrisores, cœi quondam Brutus Romanus, brevi mul-
tum anteverterit. Summa erat in eo admodum Juvene
memoriæ pariter atque ingenii-vis, quæ ut non ubique
conjuncta sunt, ita, si pari felicitate in uno homine re-
periantur, censeri facile potest, quid efficere in eo pos-
sint. Ac memoriæ quidem documentum admodum
Juvenis & vix decem annos natus, in eo dedit, dum
omnes Virgilii Eclogas sine illo adminiculo ad unguem
memoriter recitavit; ingenii vero cùm innumerā alia,
tūnca imprimis, quod ad propositas in mensā à Sere-
nissimo Patre (ut semper solebat) è Sacris libris quæ-
stiones apte & cùm magna omnium admiratione respon-
dit. Auctō Principis Adolescentuli profectu Buchlio
a junctus fuit Nicolaus Rhodingus, Theologiæ pōst
Professor in Academia Marpurgensi, qui socias infor-
mando principe operas jungendo, ita nihil, quod sui
erat officii, intermisserunt, ut paucos intra annos omne,
quod est bonorum, & quos Clasicos vocant, autorum,
aliorumque tam in soluto quam ligato sermone ipsi fa-

ungem

B 2

miliare

¶ , ¶

miliare reddiderint, unde noster optima quæque in usus
suos mira animi sagacitate convertendo, sæpe selectas ex
Livio Orationes ad discipulos, tamquam in castris ad
Imperatores & milites, vel in Senatu ad Consules & Pa-
tres Conscriptos recitare visus fuit. Et ita quidem do-
mi egit. Missus anno ætatis decimo quarto, qui fuit à
Christo nato 1546. in Academiam Argentoratensem, se-
dulus ibi Auditor fuit maxime Joh. Sturmii, scholæ illius
tum Rectoris Celeberrimi, cui plurimum semper tri-
buit; conversatus quoque diligenter cum Theologis,
Bucero, Fagio, Hedio, Martyre & aliis, non pa-
rum ex iis profecit; & à Jo. Garnerio, Gallicanæ Eccle-
siæ quondam Concionatore, tunc exule, post Academiæ
Marpurgensis Professore Theologiæ, Gallicam linguam
addidicit. Sed, ut telam studiorum bene cœptam voto
citius Argentinæ abrumperet, necessitatem imposuer-
unt temporum illorum domesticæque ex Patre capto
obortæ calamitates, quæ domum ad suos nostrum re-
vocarunt. Distractus inde fuit, atque graviter impedi-
tus, quò minus, ut antea, Musis assidue litaret, imò ex eo
tempore cum reipublicæ cura cum ad se vocaret, schola
relinquenda fuit, non tamen Musarum atque literarum
amor. Toto enim eo, quo vixit, quo Patriam rexerit, spa-
cio Optimus Princeps eas in deliciis habuit, & non solum
graviora negotia iisdem velut condivit, sed & eorum
adminiculo testatum fecit luculencissime, quantum ad
sapiens Reipublicæ regimen faciat, scire literas, & re-
rum divinarum atque humanarum scientiâ excultum ha-
bere animum. Unde non opus habebat, ut alienis o-
mnia committeret oculis manibusque, quæ indoctorum

Principum miseria est ; sed de rebus omnibus tūm sacris
 tūm profanis ex suō , nec minus apto , agebat judicio.
 Quantā in *rebus Sacris* sedulitate ac peritia fuerit , vel so-
 lus Bibliorum, quo usus est , Codex testari potest , in quo
 nec liber , nec caput , imò vix ac ne vix quidem versi-
 culus ullus , ad quem non sua manu vel interpretationis
 varietatem , vel articulorum fidei confirmationem , vel
 argumenta Adversariorum annotaverit ; testari poslunt
 exquisita Psalmorum argumenta ab eo elaborata , & hu-
 jus generis plurima alia. Solebat enim à Cœna semper
 ferè ad horam usque nonam Sacros Libros evolvere , ad-
 hibitō vel Concionatore Aulico , vel alio , qui legeret . Si
 quid notatu dignum occurrebat , de eo ipse disquirebat
 solicite , & si , qui legendi partes obibat , non satis faceret ,
 mox aut mutos Magistros sive Interpretes consulebat ,
 aut aliquos ex suis Theologis. Quod ad profanam literatu-
 ram attinet , ut ipsi ex omni eruditionis genere nihil non
 fuit cognitum atque perspectum , ita in *Matheos* scien-
 tia quam maxime excelluit. Gustaverat eam in juve-
 nute primis tantum , quod ajunt , labiis ; sed deinceps ma-
 jori ardore in eas latus est , quod tali occasione contigit.
 Nactus erat Petri Appiani Tractatum in magni folii for-
 ma editum , in quo cum inter alia motus Planetarum or-
 bibus chartaceis repræsentari cerneret , adductus rei no-
 vitate eosdem orbes æneis primum laminis æmu-
 lari cœpit. Ubi verò Planetarum theorias ex Georg.
 Burbachio diligenter didicit , singularum initio Planeta-
 rum cursus dentatis rotulis expressit , mox cunctis simul
 in unum corpus compactis uno & quasi primo motore
 omnium progressus , retrogressus , stationes passionesq;
 ita

ita repræsentavit, ut Ephemerides inde & Calendarium absque calculandi labore confici potuerit; & quidem tale *αὐτόματον* insigni artificio & pari elegantiâ elaboratum Augusto Saxonum Electori fieri curavit. Tyrocinia igitur dum ita feliciter cecidere, summa deinceps alacritate istud studium Mathematicum ita prosecutus est, ut alterius Atlantis elogium suo jure fuerit meritus. Jo. Crocius, *de Vita & obitu Mauritii H. L.* in Mausoleo Mauritian. P. 2. p. 8. B. Spener. *Sylloge Genealog. in Famil. Hass.* p. 676. Tycho Braheus ipsi hoc tribuit elogium, quod inter omnes suæ ætatis Astronomos, quotquot fovit Germania, Principem non tam ratione nativitatis, quam ratione scientiæ locum merito obtinuerit. *Dedicat. Epistolis præmissâ* Artifices in aula semper aluit præclaros, quos inter Justus Byrgi imprimis notus est; cum absentibus autem Celeberrimis Mathematicis per epistolas de difficilimis quæstionibus contulit, ceu luculentissimo testimonio probant literæ ad Tychonem Braheum perscriptæ, inter Opera laudati hujus Mathematici typis vulgata exstantes, quô quidem in Epistolari commercio Princeps usus sæpe est manu Mathematici sui Christophori Rothmanni. Præterea instrumenta Mathematica sibi non solum comparavit quamplurima, sed & ipse adinvenit non pauca, & confici per artifices curavit. Dicam hac vice tantum de globo per se mobili, justæ magnitudinis, qui juxta exquisitissimas observationes non tantum Planetarum, sed totius firmamenti motus omnes admirabili artificio repræsentavit. Inaudierat de eo Imperator Rudolphus II. petieratque literis sua manu exaratis, ut Princeps cum

eum simul cum artifice Byrgio, qui ex argento deauratum fecerat, Pragam mitteret. Quod ubi factum, mirificè Imperatori placuit, teste ejus epistola alia, quæ undecim ante obitum Principis diebus à Rudolpho accessit. Mitto hac vice supellecilem aliam Mathematicam, quam summo studio multisque sumtibus comparavit; Mitto Speculam Cassellis ad hosce usus extructam; mitto alia innumera, quæ dici possent, quum fusius cattam ex Epistolis laudatis in Opere Braheano, quam ex Oratione Historica, *de rebus gestis laudatissimis hujus Principis* quondam à J Cto Hieronymo Treutlero habita, & A. 1592. Marpurgi impressa hauriri possint, unde etiam hæc maximam partem aliis adminiculis destitutum me petiisse ingenue fateor. Unum adhuc est, quod silentio planè præterire non possum, scilicet *Astrologiae Iudicariæ* Principem Wilhelmum non minus, quam aliarum scientiarum Mathematicarum fuisse peritissimum, & astris, licet non indispensabilem necessitatem, aliquid tamen omnino tribuisse, quô obfirmatum putant eothemate, quod Georgius Saxon. Dux, avus maternus per Lucam Gauricum, Mathematicum tūm temporis præstantissimum nepoti vix nato erigi curaverat, additis significationibus, quas postea eventus maximâ sui parte comprobavit. Memoratu dignum est, quod refert Thuanus; monitum fuisse infelicem Galliæ Regem Henricum III. à Landgravio Wilhelmo, per quendam Baradatum, ut sibi diligenter à capite raso caveret. Sed ob infessa ab hostibus itinera circuitu capto Baradatum in tempore non advenisse, & interea Regem à monacho Jac. Clemente fuisse occisum. *Historiar.* l. 96. Unde vero hoc

hoch habuit Wilhelmus nisi ex astris? Præter artes Mathematicas *Historiarum* quoque fuit studiosissimus, & testatur idem Treutlerus, nihil in antiquis tam fuisse reconditum, in recentioribus nihil tam arcane gestum, cuius ipse non habuerit notitiam exactissimam memoriamque tenacissimam. Et cum jam Reipublicæ admotus esset, tam curiosus fuit rerum novarum, ut ubique magnis sumtibus addictos sibi habuerit homines certos, eosque præcipuæ dignitatis, quorum industria & assiduis scriptoribus, quid quovis loco rerum gereretur, ipse facile cognoverit. Quid referam de eloquio & dicendi facultate, qua sic polluit, ut Legatis Imperatoris ac Ordinum Regis Galliæ, Navarreni, Angliæ Reginæ, Scotis, Danis, Suecis, Polonis, Italis Latinè, Gallicè & Germanicè perorantibus ipse iisdem linguis saepè cum magna eorum admiratione apte ac nervose responderit. Quid deniq; de Poëtices arte, quâ ipsum etiam, ne quid elegantissimæ literaturæ deesset, impense fuisse delectatum testantur alia, testatur sic dicta Picta ejus Poësis, quam rotundis & ingeniosissimis carminibus tum ipsum, tum, eō suppeditante materiam, alios viros doctissimos illustrasse compertrum habemus iterum ex Treutlero l. r. p. 78. Græcum Linguam non calluit, & saepè se ejus imperitum esse doluit. Adducemus tantum, quæ Conrado Bachmanno hac de redebemus. Scilicet cum in Synodo quadam Theologica de Græci alicujus vocabuli significatione ageretur, Princeps Guilielmus Theologiæ Professorem Rodingum, suum aliquando Præceptorem his verbis non sine animi conotione compellavit: Warumb habt ihr mich nicht auch Griegisch gelernt? cur non & linguæ Græcæ

C

me

me peritum fecisti? In Not. ad Carmen, de peregrinatio-
ne & obitu Henrici Landgrav. Hass. pag. 170. Conclu-
do gravibus verbis Joh. Balthas. Schuppii: *Quid di-
cam de Principis hujus insigni eruditione?* Monstrum
est, cum tanta armorum potentia tantam sapientiam con-
jungi potuisse, & magnum Principem ea manu, qua olim
fortiter enssem gestarat, calatum tanta diligentia duxisse,
ut eidem celeberrimi orbis literati dictatores cognomen Sa-
pientis unanimi consensu assignarint, & lucrum putarint,
in scientia præsertim Astronomica ab hoc Principe aliquid
discere. Orat. Parent. in Obit. Friderici, Hass. Landgrav.
A. 1638.

§. III.

Succedit Principi eruditio Patri Filius eruditus
MAURITIUS, Hass. Landgravius, qui natus ex Sabi-
na Wirtenbergica d. 25. Maji A. 1572. De natu d. 15. Febr.
A. 1643. Qui Juventutem formarent, fucre Burchardus à Eshenberg, Ephorus, & Tobias Homberger, cum
D. Caspare Crucigero, Informatores. Vis memoriae &
judicii in Principe Juvene fuit plane divina, magnusque
descendi ardor, & immensa ad omnes disciplinas doc-
ilitas, id quod alias in Tito, generis humani delicio, Histori-
ci mirantur. Adhuc puer Latine & Græcè scribebat, nec
tum undecimum ætatis annum compleverat, cum præ-
clara Poëseos tyrocinia Augusto Saxoni, susceptoris
strenæ loco offerret. Ante duodecimum elegantibus
versibus, quibus Christi & Papæ pugna descriebatur,
facillum Smalcaldense ornavit. Dicendo tantum pol-
luit, ut omnes in sui rapuerit admirationem; & quidem
ipse

— 17 —

ipse Pater singulari artificio *Oratorem* fecit. Assignata
enim filio Alexandri M. personā alium Hannibalem, ter-
tium Pompejum M. repräsentare jussit, deque dignita-
tis eminentia instituto inter eos certamine, ubi suas sin-
guli partes Latine dicendo essent tutati, & ex tribus il-
lis nullus non laudibus suis exaggeratis palmam deposce-
ret solus, judices vero designati non auderent tantas com-
ponere lites, ibi Pater commissis belli ducibus causam,
quæ verbis dirimi non poterat, hastis gladiisque agi vo-
luit, & finito certamine præmia singulis pro virtute tribu-
ens, impenseq; præstitum commendans tyrocinium ad ma-
jora pari studio capessenda accedit universos. Treutler.
Orat. in obitum Wilhelmi L. H. p. 18. 19. Quos in *Logi-
cis, Ethicis, Historicis*, nec non in *Theologia* fecerit pro-
greslus, constat Testimonio publico. Cum enim anno
ætatis decimo quinto Thcologi & Philosophi Marpurgenses à Patre jussi essent eos explorare, ita stetit in Exa-
mine Marpurgi in arce habitu, ut in publicos Academiæ
Annales testimonium his verbis retulerit Johannes Feri-
narius, Decanus: *in eo sane colloquio* (d. 21. & 22. Martii
habitu) *ita respondit ipsius Celsitudo singulis Professori-
bus in Theologia, in Græca & Latina Lingua, in Logicis, in
Poësi, in Ethicis & Historicis*, ut vehementer probaveri-
mus omnes ejus laudatissimos progressus & studium admi-
randum. Atque in hanc sententiam Principi Patri responderunt,
quemadmodum videre est ex epistola integra
inserta *Orationi Funebri*, à Ferinario habitæ Guilielmo Sa-
pienti, impressâ Marp. 1593. Cumque paulo post ipse Mau-
ritius testimonium à Facultate Philosophica peteret, id
ipsi datum semper deinceps inter sua κερύκλαι habuit;

teste Jo Crocio, in Orat. Histor. de Mauritiis vita & obit. p. ii. quæ habetur Mausolei Mauritiani P. 2. unde hæc & præcedentia delibavi. Sunt ad manus literæ de hoc Colloquio Egidii Hunnii Theologi manu scriptæ, ad nescio quem, deest enim titulus, quas hic inferere non erit inconveniens: Examinavimus, Reverende & Clarissime Domine Doctor, amice dilectissime, heri & hodie Illustr. Landgr. Mauritium. Et quanquam Testimonium Academicum publico sigillo Universitatis obsignari & L. Wilhelmemmitti debeat, tamen quia Rector Magnificus noster discensit, & Sigillum Universitatis secum habet, conclusum, ut quæque Facultas testimonium de Responsis L. Mauriti ad propositas questiones adorvet, & Facultas sigillo obsignet. Cum vero eæ literæ hac vespera perfici debeant, ut reditum Mauriti ad patrem antevertant, aut certe comitentur, & petatur à nobis, ut pene, quid ad singula interrogata responderit, diligenter & per circumstantias exponamus; ea verò res in nostra quidem Facultate mihi incumbat, animadvertis certe hinc, non posse me ad vestrum convivium, sicut quidem alias posthabitum negotiis licet multis & arduis facerem, comparere. Rogo igitur Eccl. Neq; vero hic substitut vegetioris animi impetus, sed multò alacrior factus noster Princeps, & Patris exemplo excitatus, Magistrō Jo. Hartmanō, Mathematicas disciplinas & Geographiam, imò Musicam & reliquis disciplinis addidit; ac tandem iuris studio profectus fecit non contemnendos. Addidit Linguarum peritiam, non contentus nosse Græcam (qua ita profecit, ut aliquando in contentione inter Casaubonum & Episcopum quendam super loco aliquo Actuum Apostolicorum obortā, Rege Gallix præsente, ipse

ipse arbitri partes gesserit, Jo. Combach. *Orat. Funebr.*
Mausol. Maurit P. 2. p. 61.) & Latinam, præterea *Gallicæ*,
Italicæ, *Anglicæ*, *Hispanicæ* sic studuit, ut plerasque
 promte loqueretur, & alter velut Mithridates cuique ab
 exteris accedenti sua lingua respondere potuerit. Sed
 nec *Ungarici* sermonis peritia deerat, teste Jo. Com-
 bach. *l. c. in Mausoleo Maurit. P. 2. p. 60.* Vid. Dan. Eremita,
Itin. German. p. 528. Imò etiam *Ebræos*, *Chaldaeos* & *Sy-*
riacos characteres atque rudimenta degustare ultro vo-
 luit. Ad disciplinam, quæ ad excolendos mores facit, &
 inde *Ethica* vocatur, sic appulit animum, ut certa quæ-
 dam præcepta sibi præscriperit, ac aliis ea commenda-
 rit. Per typum deinceps evulgata, & quidem Cassellis
 A. 1604. constat ex Mart. Lipenii *Bibliotheca Philosophica*
reali p. 481. col. 1. & Catalogo *Bibliothec. Academ. Fran-*
cfurt. p. 191. licet mihi non licuerit esse tam felici, ut
 ea viderim unquam. Imprimis *Poëeos* fuit studiosis-
 simus, & extat *Psalterium Davidis vario carmine Latî-*
no ab ipso redditum, quod annos natus octodecim confe-
 cit, postea Smalcaldiæ in forma quarta A. 1590. excusum;
 nec non *Poëtice* ejus methodice corformata, quæ tertia
 vice prelum subiit Cassellis A. 1612. Eâ fane felicitate
 endebat carmina, ut in ipso locum habuerit illud Ovi-
 dii,

Sponze suâ Carmen numeros veniebat ad aptos,
Et quod tentabam scribere, carmenerat.

Sæpe enim extempore Poëtam egit, ut in Aula Stutgar-
 dina, ubi inter pocula, cum propinicationibus nimis in
 aliorum sanitatem urgetur, hunc versum fudit:

C. 3. V. 6.

SLUB

Vestra valetudo corpora nostra necat.

Et postridie in currū de more Aularum graviter conque-
sus, ita lusit:

*Qui vult alterius cyathis haurire salutem,
Tale lucrum referet, perdat ut ipse suam.*

Plura ejus carmina exhibentur in Mausoleo Mauritiano
p. 1. p. 7. seqq. Quantum etiam Comicā in Poesi præsti-
terit, recenset Combachius, longum subnectens *Cata-
logum Comædiarum* pariter ac *Tragædiarum*, quæ qui-
dem, ut conjicio, vel lucem typo publico non viderunt,
vel temporum injuriā notitiæ nostræ subductæ sunt l. c.
p. 66. Non possum non, quin hic inseram versus quos-
dam Germanicos à Landgravio Mauritio in Thermas
Wisbadenses conscriptos, & quidem ad mensuram La-
tinorum Generis, ut vocant, hexametri, ab Amico mihi
communicatos:

In der Stadt Wissbaden sind sehr lustige Bäder/
Darfft sie nicht wärmen/ sie han natürliche Wärme/
Zu heilen Kranken / die Quell verborgene Kräfste
Thut mit sich führen : dadurch viel schwere Gebre-
chen

Nach Gottes Willen zu rechter Stunde geheilet
Werden. Bisweilen die Wärme den Bade nit helfft/
Wenn Todes-Nöthen / Zeit / Ziehl und Stunde ver-
handen :

Doch han die Bäder kein Schuld / der Göttliche Wille
Thut alles würcken durch sein allmächtige Stärke.

Mein Lust Zum Höchsten.

Moritz / Landgraff zu Hessen.

Admirati sunt in eo plurimi facundiam oris plane singu-
larem

larem, quam non semel probavit, in primis Marpurgi, eò maxime tempore, quo Religionis causa ad populum sermones habendos esse putavit. Non enim solum ex Cathedra Academica auditus fuit Latinis Orationibus fidei causam agere, sed & in templo Germanico idioma te populum allocutus gravi Sermone instituti sui rationes exposuit, teste Combachio l. c. p. 63. quanquam ob hoc vapulet Dan. Eremitæ. *Uno eo*, scribit, *præclarissimam suam famam polluit, quod Theologiae studio deditus, odio Catholicorum & illi obstinato affectui Principalis quoque dignitatis gravitatem remittit.* Nam ipse & in conciliabulis & concionibus hinc inde declamat, quò odium adversus Pontificem & omnes probæ (Catholicæ sc.) fidè cultores suis omnibus ingeneret. *Itin. Germ. subnex. Stat. Regim. Ferdin. II. p. 328.* Sed condonandum hoc mordaci scriptori, qui, quod in aliis damnat, ejus ipse Religionis affectu fit reus. *Chymicorum quoque & Alchymicorum laborum Mauritius magnus fuit amator, multisque in id studium fecit sumtus, quo de testem vocare possum Quercetanum, qui Pharmacopæâ Hermetice restitut. circa fin.* Principis hujus curas in præparandis Chymicis summopere commendat; & tradit Combachius, quod morti vicinus manu scriptos codices hujus generis plusquam 600. in indicem referri curaverit l. c. p. 78. Præterea Rebus Sacris & earum meditationi plurimum temporis tribuit, Patre hac in parte non segnior: In primis vero Scriptaram S. in variis linguis legit assidue, cuius elegantissima Pericope sub illius manu extat, & impressa invenitur in Mausoleo Mauritanio, part. i. p. 1. Diligenter quoque repetit Conciones in con clavi, in primis Passionales; Epistolarum & Evangeliorum

orum Dominicalium dispositiones Cubiculariis suis dicitavit, aliquando totā Passionis historiam ipse Concionibus illustravit. Plura vid. apud Combachium, *Orat. Funebr. Mausolei Mauriti. P. 2. p. 86.* In literas & literatos amor porro inde non parum elucescit, quod insignia in Marpurgensem Academiam contulit beneficia. Ei A. 1608. Filium Mauritium Rectorem dedit, Professores mensæ suæ sæpe adhibuit, novaque veste donavit, ea lege, ut is habitus Academix deinceps sacer esset, eaque tum Rector & Decanus à reliquis Professoribus, tum omnes à quibuscunque aliis discernerentur. Lectiones & Disputationes publicas tum sua præsentia, tum argumentis eruditissimis, & quidem ultrò, nonnunquam exornavit. Dum cibum caperet, semper de rebus eruditis & gravibus loqui amavit, & ideo adesse jussit, cum quibus sermones tales faciendi ansam haberet. Audivisses cum admiratione cum Theologis de rebus divinis, cum Politicis de Republica, cum Medicis de intimis naturæ secretis, cum Philosophis de problematibus Philosophicis differentem, cum Poetis carmine certantem, cum Historicis expatiantem in amœna Historiarum viridaria. Apparet satis ex his, miraculum potius eruditorum, quam eruditum Principem Mauritium optimo suo jure dici posse, de quo, quomodo tempus dispensaverit, non possum non, quin adhuc subjiciam testimoniū Arnoldi Clapmarii: *Quis nescit* (ad ipsum Mauritium verba faciens) *inquit, te, postquam interdiu multiplicibus negociis vacasti, hora identitem tertia bene mane non somnū capere, quinta libellos supplices & querelas inspicere;*
deinde

deinde publica gubernationi vacare , vix pransum ad rerum administrationem accedere , quo confecto ad literarum & Philosophia suavissimum pastum te subducere , iisque post cænam in multam usque noctem inhærere , adeo assiduum , adeo pervicacem , ut avelli , & tantum non cogi sapissime debeas ad laxandum corpus ? Orat. de Adventu Friderici IV. Elect. Pal. Cassellas ad Mauritium Landgraviūm, hab. Cass. 1600. Finem faciam exponendæ Mauriti Sapiens eruditionis & eruditæ sapientiæ, cum elogio, quod ipsi tribuit Maximilianus III. Archidux, Princeps itidem sapientissimus. Refert enim Balthasar Exnerus, Antiquit. Professor Gymnasii Schonachiani , se ex fide dignis audivisse , quod, cum laudatissimus Archidux, Ordinis Teuton. Magistret aliquando Cassellis Mauritium invisiisset , dixerit ad suos ; *audi vi quidem Mauritium Landgravium eruditum esse Principem*, sed tam magnam, tam exquisitam , tam reconditam in eo esse doctrinam & eruditionem , qualem reperi , nunquam credidi . Orat. Panegyr. de vit. & morte Maximil. III. hab. Schonaich. 1619.

§. IV.

Ut Paternarum virtutum reliquarum , ita etiam eruditionis æmulus memorandus nunc venit GUILIELMUS V. Hassiae Landgravius , dictus alias cognomine Constans. Lucem hanc aspexit d. 13. Febr. 1602. natus ex Amalia Elisabetha Hanovica ; obiit d. Anno 1673. Summam cùm in cæteris liberis bene educandis , tūm in hoc quoque adhibuit Parens curam , & domi quidem solertissime institui primum curavit , ac Collegio equestri , quod Adelphicum vocavit , A. 1616. Cassellis solenniter aperto , una cum Fratre Hermanno nostrum cò tradu-

xir sua manu, ubi A. 1618. d. 9. Maji, Præside Paulo Steino, Concionatore Aulico, & Professore istius Collegii, de Scriptura Sacra Disputationem publicam habuit. Singulis etiam semestribus ex Academia Marpurgensi accivit, qui non minus Principum Filiorum, quam Comitum & Nobilium profectus instituto examine exquirerent. Habeo hæc ex *Orat. Jo. Crocii, supra allegata, Mausolei Mauritiani Part. 2. p. 40.* unde etiam constat, Guillielmum atque Philippum Basileam, indè Genevam misfos, ut ab aulico strepitu remoti animum studiis tantò magis intenderent. *Crocius, Orat. Funebr. saepius alleg. in Mausoleo Maurit. P. 2. p. 39.* Præterea in Academia Marpurgensi, unà cum Fratre Mauritio, aliquamdiu studiorum gratia vixisse refert Hermannus Kirchnerus, *Orat. Funebr. habit. in memoriam dicti Mauriti modo laudati, filii secundo geniti, Marpurgi 1613.* unde non possum non aliqua ejus memoratu digna huic transferre: Recordamini, inquit, Collegæ, mecum ejus mensæ, quam Illustrissimus Princeps Pater in aula duobus dilectissimis filiis Mauritio & Wilhelmo, cum studiorum gratia apud nos per triennium fere commorarentur, haud alia ratione & apparatu discubituque, quam olim Imperator Antoninus Philosophus suis liberis ad spem imperii educatis instiuerat, ut doctrina clarissimi undecunque acciti viri cum iis assidue victum caperent, Musarumque scitamentis cibum eorum quotidie quam suavissime condirent. Erat itaque cœna eorum instar domesticae Academiæ, cum absque Doctoribus & Professoribus, qui de disciplinis & studiis quibuscumque dissertabant, nunquam accubare consiperentur. Tanta igitur in educando Filio solertia cum fuerit adhibita, non potuit non Princeps

ceps Guilielmus in linguis, literis & ingenuis artibus eam sibi comparare copiam, ut inter Eruditos jure meritoque locum nunc obtineat. Evidem tanto numero non extant doctrinæ ejus documenta, quantò ea adduximus in Principibus ante laudatis; sufficere tamen potest vel hoc unum, quod constat, etiam ad libros scribendos animum cum appulisse. Extat enim *de Vanitate Mundi Opusculum* Gallicè scriptum, quod idiomate Germanico donavit, & titulo *Betrachtung der Eitelkeit der Welt* typis vulgavit, cuius editionē post obitum Principis A. 1641. iteravit Caffellis Theophilus Neuberger, qui in Præfatione memorat, Principem *Linguarum peritissimum*, si quid otii natus fuerit, plurima in sermonem patrium transtulisse, & vel sua manu scripsisse, vel amanuensi in calamum dictitasse. Sed de cæteris nihil habeo, quod referam, doleoq; de tanti Principis rebus gestis & eruditione haud vulgari plura me comperire haud potuisse, qui tamen ita prudentia & sapientia excelluit, ut *felicissimum Regnum depraedaverit* Suecorum Rex Gustavus Adolphus, quod talem contineret Principem, ceu ex ejus ore se audivisse testatur Comes Gualdus, *Historie delle Guerre di Ferdinando II.L. 12. p.771.*

§. V.

Pergo nunc ad Lineam HASSO-DARMSTADINAM; cuius ut Autor est GEORGIUS, *Pii nomine* celebris, ita inter doctos hujus lineæ Principes primo loco mihi nominandus venit. Natus est (non 15. vel Septembris vel Decembris, ut vulgares libelli Genealogici omnes erroneè, sed) d. 10. Septembr. Anno 1547. hor. octava matutina, ex Philippo Magnanimo, & Christina

D 2

Saxo-

Saxonica Parentibus ; defunctus, verò Id. 8. sive 6. Febr. Anno 1596. quod certum est, non d. 7. ut erroneè iterum communiter libelli Genealogistarum. Traditus fuit in literis & scientia varia erudiendus M. Johanni Buchio & D. Joachimo Struppiō, quibus Præceptoribus tantum profecit, ut accuratam *Bibliorum sacerorum* habuerit cognitionem, suęq; fidei non solum reddere rationem, sed & erroricas opiniones magnā dexteritate refellere potuerit. In *Latina lingua*, Eruditorum propria, eò fuit progressus, ut eam non intelligeret duntaxat, sed etiam feliciter admodum loqueretur, ut peregrinas raccam. *Historiarum*, quas præcipue amavit, tam Biblicalium quam Civilium & profanarum fuit peritissimus ; & mirati sunt, qui eum noverunt, quantum in tenendis iis valuerit memoria. In omnibus ita doctus fuit, ut in Quæstionibus eruditè cogitatis viris doctissimis negotium facessere potuerit, imò facere frequenter amaverit. Sæpè per vitā conquestus est, quod in juventute literas Græcas & Hebraicas non attigerit, quòd interiora Scripturæ sacræ penetralia eò melius cognoscere & pervestigare possit. Hæc sunt, quæ de Inclyti hujus Principis eruditione adferre licuit, excerpta potissimum ex *Oratione, de vita ejus & morte*, Jo. Mylii, Anno 1596. Satis ex ungue Leonem.

§. V.

Jungimus Georgio erudito Patri pariter eruditum Filium LUDOVICUM in ordine quintum, dictum fidem, eruditorum Nutricium clementissimum. Natus fuit d. 24. Sept. A. 1577. ex Magdalena Lippiensi ; discessit ex vivis d. 27. Jul. A. 1626. Designavit cœli & astrovum, qualia fuerunt eō nascente, statum D. Jac. Mullerius,

rus, Mathies. Profess. Marpurg. *Orat. Lugubr.* quæ extatim Ehren Gedächtniß / P. 2. p. 121. Ita autem eruditus fuit laudatissimus Princeps, ut, pro incredibili illa, qua valuit, ingenii sagacitate, vi & præstantia non solum exactam linguæ Latinæ, sed & Græcæ, Gallicæ & Italicae sibi comparaverit eruditionem. Sacra Biblia à 70. Interpretibus ad mandatum Regis Ptolomæi in Sermonem Græcum conversa, dexteritate magnâ sæpe ex tempore, non sine stupore Doctorum Virorum, interpretatus est. Catechesin D. Lutheri à Selneccero in sermonem Græcum translatam jussu Parentis memoriae mandavit, ita ut eam exacte & ad unguem recitare potuerit. Quid dicam de *Dialectica*, de *Rhetorica* & de cæteris disciplinis Philosophicis, quarum nullam pene reliquit intactam? *Studio Historico* multum dedit operæ, non ignorans, Illustrium institutionem nulla re magis quam exemplis illustribus confirmari. Itaque cum sanctam tum profanam, tum veterem tum novam, tum domesticam tum externam Historiam ita pertractavit, ut quacunque de reditorus esset, optimis & accommodatissimis exemplis ad confirmandum id, quod volebat, nunquam non abundaret. His omnibus sibi acquisitis ad *studium Juris* se contulit, & *Institutiones Justinianæ* non semel memoriter recitando (nam in hac carnificina iis temporibus eruditio vim atq; ornamentum consistere putabant) ad finem perduxit. Quantum autem in hac disciplina proficerit, singularis ejus in disceptandis difficultoribus controversiis forensibus dexteritas sæpe numero abunde fatis declaravit. Et sane hæc familiaritas, quam in juventute cum bonis literis contraxit, id insigne commodum Viris

Eruditis

Eruditis peperit, ut per omnem vitam suam eos impensè amaverit, atque foverit, scholas ipse metere exerit, eretas sustentaverit atq; restauraverit. Ecquis enim ignorat, quod non solum A. 1607. Academiam hanc Giessensem fundarit, redditibusque amplissimis liberalissime dota- verit, postquam Marpurgensis à Mauricio Reformati permissa, Lutheranisque Doctoribus indè discedendum fuerat; sed & quam post recuperatum Marpurgum Aca- demiam istam A. 1625. Giessensi interim suspensa, in pri- stinum statum restituerit, ejusque redditus sexaginta flo- renorum millibus adauxerit? Quantoperè vero novam suam, hanc nostram Universitatem in deliciis habuerit, indicio illud esse potest, quod saepius in literis clementissi- mè scriptis eam *pretiosissimum suum clenodium, scilicet edelstes Kleinode* appellaverit; quemadmodum etiam annales no- stri Academicci gratiam & humanitatem Optimi Princi- pis, quam Professoribus, admittendo eos ad manuum oscula, dona offerendo, aliisque multis modis testatus est, non satis deprædicare possunt. Multum enim ab eorum sententia dicam an furore abfuit, qui studia non solum ipsi flocci faciunt, sed & de literatis contemptim senti- unt atque loquuntur, & ignominiosis appellationibus eos proscindunt. Depromta hæc sunt ex Orationibus, Monumento honorum B. Principis (*den Ehren-Gedächtnuß*) subjunctis, D. Jo. Kornmanni p. 25. 31. D. Helfr. Ulr. Hunni p. 70. 82. seqq. nec non ex Jo. Mylii jam allega- to Panegyrico *de vita & morte Georgii Pitti, hab. Darmstadt.* 1596. p. 13.

§. VII.

Fratri dabimus socium eruditum Fratrem PHILIP-
PUM

PUM Hassiæ Landgravium, natum ex eadem matre, d.
26. Decembr. A. 1581. Vivis ereptum funesto casu d. 28.
Apr. A. 1643. Dum enim paralyticus & exlumbis quoti-
diè utetetur remediis, accidit, ut per chyrurgi veterani
& clinicarum muliercularum infaustam medicationem
in Laconico, dum sudor cietur, corporetenus ustulare-
tur, unde paucis post diebus mors. Nicol. Rittershus.
Exeg. Geneal. in Famil. H. L. p. 137. Cæterum Princeps
fuit, si quisquam alias, varia eruditione præstantissimus,
& oppidò dignus, cuius memoria prolixe commendare-
tur. Sed non nisi Concionem à M. Martino Erytrophi-
lo in funere ejus habitam, & Francof. 1647. impressam
indagare licuit, ad cuius calcem jejuna admodum enar-
ratio rerum ab eo gestarum adjecta est, factaque tum tem-
poris quidem spes de monumento uberiore, tantoque
Principe digno; sed an unquam lucem viderit, dubito
valde, dum nemo ex nostris ullam ejus habet notitiam.
Jo. Balthasar Schuppius, in *Orat. Parental. habitæ Friderico,*
Hass. Landgr. A. 1638. ubi ejus mentionem facit, in hæc
verba erumpit: *Si Philippum, Ludovici Fratrem, cogito,*
Principem, cuius canitatem veneratur Hassia, nulla oratio,
nulla facundia mihi sufficiens videtur ad describendas lau-
dæs ejus. Si naturæum non voluisse nasci principem, di-
gnus tamen esset, quem sapientia & virtus tolleret ad
sceptrum & diadema. Hunc ut alterum Apollinem &
Præsidem venerantur literati, ut Patronum admiran-
tur ingeniosi, artifices & Mechanici, ut Patrem amant
subditæ. Vereor me desinere non posse, si in ejus
laudes me diffundam. Promittit Schuppius, se id alio
loco & tempore facturum; promissis an steterit, ignoro.
Mathefin omnem, imprimis vero Astrologiam sic exco-
luit,

fuit, ut vix in iudiciis inde petitis fuerit falsus. Sæpe
 enim de moribus & casibus ex siderum, qualis nativitatis
 tempore fuerit, positu prædixisse ne quidem rogatum,
 nec aberrasse facile; imò rogatum, quo ipse mortis ge-
 nere sit peritus, se ustulandum respondisse hic loco-
 rum quam plurimis adhuc est notissimum. *Instrumenta*
Mathematica rariora ipse partim adinvenit, partim ab
 egregiis artificibus magnò sumtu sibi comparavit, habet-
 que nostra Academia, destinata quidem initio Marpurgi-
 cæ, sed mutato deinceps rerum statu hinc relata, diu-
 que in Armamentario asservata, quæ liberalitati ipsius at-
 que clementiæ debentur. *De Linguarum* quoque stu-
 dio cognitum est, Philippum ei plurimum induluisse, &
 quidem non solum *Latinæ ac exteris*, quæ Illustribus fere
 necessariæ, sed & *Græcæ* atque *Hebraicæ*. In his enim ita
 fuit versatus, ut etiam *Biblia S. ex fontibus in vernaculam*
transtulerit, quæ translatio, nî fallor, hodiè adhuc in
Bibliotheca Aulicâ multis egregiis libris, MSCtis etiam
Codicibus refertâ, sed, quod dolendum, adhuc idoneo
Præfecto, qui in ordinem redigat, destituta, asservatur, pe-
 ritisq; linguarū valdè probata fuit, fidem faciente de hoc
*D. Mislero, Orat. habit. in obitum Georgii II. in Vita post vi-
 tam, seu Monumento Exequial. Georg. II. p. 28. & brevi*
βιογραφίᾳ Concionis ejus funebri subjecta. Inter alia lau-
 datur valdè ejus ardor, quem testatum fecit in compo-
 nendis inter Domum Hasso-Cassellanam & Darmstadi-
 nam litibus, votiq; compos factus est A. 1627. Memori-
 am ejus rei nummo argenteo, sed ab aurifabro, & quidem
 in ovali forma conservare voluit, cuius in una parte circa
 effigiem ejus hæc scripta leguntur: DEO. BENEDI-
 CENTE.

CENTE. CÆSARE. SUADENTE. PRINCIPE. HOG. MEDIANTE. UNIVERSA. PATRIA. GAUDENTE. REUNITÆ. LINEÆ. DOMUS. PHILLIPUS. D G. LANDGRAV. HASS, ÆTAT. 45. Alteram numi partem, quia argenteo scypho comprehensus, inspicere non licuit.

§. VIII.

Ad se nunc vocat Patruelis Philippi GEORGIUS II. Hass. Landgrav. Ludovici fidelis filius, natus d. 17. Martii A. 1605. ex Magdalena Brandenburgica ; mortali- tati exemptus d. 11. Jun. A. 1661. Princeps, quem inter Eru- ditos silere vetant Musæ, quas tam sancte semper coluit, foviit ac recreavit. Joh. Tackius, *in Cedro*, refert, eum præ- ter linguam *Latinam* mature etiam & in ætate admo- dum tenerâ, cum divinâ memoriæ bonitate prædictus fu- erit, *exteras linguas* admodum feliciter addidicisse , in iisq; sic profecisse, ut anno ætatis octavo egregium linguæ Gallicæ specimen ediderit. Cum enim A. 1613. Otto, Hassiæ Landgravius , cum nova nupta, Catharina Ur- sula Badensi, ad Hassiæ fines adpropinquasset, noster Geor- gius nomine Patris singulari linguae Gallicæ lepore salu- tationis officium sic executus est, ut sponsæ Pater, Mar- chio Go. Fridericus, eum miratus, subinde *futurum Pro- testantium Principum Patronum* ore velut vaticino ad- pellarit. *Sacra Biblia* sic sibi familiaria reddidit, ut in argumenta eorum præcipua tenuerit ad unguem, & ut in audiendis *Concionibus* sacris admodum erat attentus, ita maximam ex carum *repetitione* cepit voluptatem,

E quam

quam quidem per tres priores annos *Vernacula*, per duos
sequentes *Gallica*, per totidem *Latina*, ac tandem *Hi-
spanica*, prout successu temporum in singulis profecit,
linguis instituit. Quô *Politica*, *Historica*, *Geographica*,
Geometrica & *Arithmetica* ardore comprehendenterit,
non omissis, quæ ad futuri Principis utilitatem ne-
cessaria sunt, *Juris æquique præceptis*, id innumeris
apud nos constat documentis. Nihil tamen excolu-
it scientiarum, quod non eloquentia, velut necessariis ad
exornationem flosculis adsperserit. Ita egregiè excul-
tum animum cum ad plurimas Principum Regumque
aulas in peregrinatione satis longa secum adferret, non
potuit non omnes in amorem & admirationem rapere.
Faciam hoc loco tantum mentionem Regis Hispaniæ,
Philippi IV. apud quem quantâ fuerit in gratiâ loquun-
tur Principis nostri literæ ad Patrem hunc in modum ex-
aratae: *Quod literas Creditivas concernit*, ad Reg. suam
Majestatem datas, tardius illæ advenere, quandoquidem
jam ante tres septimanas auditus eam gratiam & effectum
fensi, ut non aliter colligere potuerim, quam accessum me-
um ceteraq; quæ ore tenus à me proposita fuere, accepta &
grata fuisse. Conjecturam ipsam firmavit opus. Cum
enim Rex propriis manibus aprum in venatione confec-
set, in aliud Regii exercitiū præmium conferre noluit,
quam in me, unde aper munera loco missus, additis verbis:
ab ipso Rege intererunt. Accessit Regium munus aliud,
torques aureus, cum imagine Regis sexcentos & nonaginta
adamantes complectente, valoris septies mille scudorum se-
ue nummorum aureorum. Neque hoc oblitterandum: Re-
gem ipsis Anni 1662. Kalendis, cum satellitio Magnatum sti-
patus

patus ad Sacra equitasset, meque per fenestram Regem cum
 Comitatu observaturum notasset, quam clementissime sur-
 sum converso vultu acclamasse : Ele es el Landgraf !
 quod Hispanis nunquam antea observatum mirum visum
 fuit. &c. Mitto, qui plura de his cupit, ad laudatam
 Orationem Tackii, *in Vita post vitam Georgii II.* p. 22.
 seqq. 25. seqq. Ego cætera persequar, sed breviter. Si-
 cut raro evenit, ut qui literis pretium ponere sciunt Prin-
 cipes, eas & Cultores earum non ament & magni faciant:
 ita & in nostro Georgio II. Principe pronissimum erga
 Musas, præcipuè vero Academiam suam atque ejus
 Professores affectum deprehendimus, quem laudare sa-
 tis nostrarum virium non est, nec instituti hujus ratio pa-
 titur. Suspensa fuerat à Patre Ludovico Fideli condita A.
 1607. Gissensis Academia, vel potius Marpurgum trans-
 lata, ex quo lites inter Casselianam Darmstadinamque Li-
 neas A. 1627., ut modo dictum, amica compositione ex-
 tinctæ; ubi curarum prima fuit optimo Principi, ut *Fe-
 stum Seculare Marpurgensis Academiae* (quæ A. 1527. à Phi-
 lippo Magnanimo inchoata, A. 1535. instaurata, & de-
 dum A. 1541. à Cæsare Carol. V. Privilegiis Academiæ
 Viennensis aucta fuit, teste Suertio, *Athen. Belg.* p. 80.
Chytræo, Chron. Sax. l. 12. p. 298. Jo. Kornm., *Hypothe-
 pos. Palilior. Academ. Marpurg.* p. 19. & si.) celebraret,
 cuius inter alia documentum extat numus in rei memo-
 riæ cusus, cuius una pars refert Principem, cum hac in-
 scriptione : AD. DIVINI Numinis CELE-
 BRATIONEM. IMPERAT. ROM. VENERA-
 TIONEM. REIPUBLICÆ CHRISTIANÆ.

E 2 EXÆ-

EXÆDIFICATIONEM. GEORGIUS. D. G.
 LANDGRAVII. FIERI. FECIT. 30. MAJI.
 ANNO. 1627. Pars altera hæc habet : A. PHI-
 LIPO. HASSIÆ. LANDGRAVIO. PIE.
 FUNDATA. WILHELMO. ET. LUDOVI-
 CO. SENIORE. FELICITER. CONSERVA-
 TA. LUDOVICO. JUNIORE. PRUDEN-
 TER. RESTAURATA. ET. LIBERALITER.
 AMPLIFICATA. GEORGIO. SECULARI.
 FESTO. ALIISQUE. BENEFICIIS. LAUDA-
 BILITER. ORNATA. Hisce circumposita sunt se-
 quentia : ACADEMIA. MARPURGICA. SA-
 PIENTIÆ. ET. VIRTUTUM. OFFICINA.
 Ut inde dubitandum non sit , ad Annum 1527. natales
 Marpurgensis Academiæ esse referendos. Ex illo tem-
 pore nihil eorum intermisit Princeps gratiâ atque cle-
 mentiâ , quibus & Academiæ florem , & Doctorum
 in officio faciendo ardorem excitaret. Unum hic ex an-
 nalibus Academicis à Theologo D. Feuerbornio, Repto-
 retum temporis eò relatum in medium proferam , lectu
 forte non injucundum. A. 1629. d. 26. Febr. Illustrissimus
 Princeps omnes & singulos Professores ad cœnam clemen-
 tissime invitavit. Adventantibus in aulam ipsius Celsitu-
 do non solum cuique eorum 50. florenos valoris Camera-
 lis dare jussit , auxitque nonnullis sua stipendia ; sed etiam
 jam insuper poculum eximum inauratum insignibusque
 (imaginibus forte) Principum Hassiæ insculptis egregie ex-
 ornatum Academiæ clementer donavit. Tandem cœna-
 turus singulis Professoribus benignissime porrexit manum ,
 & intra cœnandum ipsis in salutem Academiæ poculum il-
 lud

Iud recens donatum , ex singulari gratia propinavit ,
 variaque Clementia suæ documenta ostendit. Hæc erat
 humanitas, hæc clementia illorum temporum, tanto mi-
 nus mihi hac occasione reticenda, quod & poculum illud,
 variis præterea, iisque fere solis eruditorum Hassiæ Prin-
 cipum numis (quorum in cumulo etiam duo modo
 commemorati sunt) inter nostræ Academiæ cimelia reti-
 neamus, & paucis ex hinc diebus cum MAGNIFICEN-
 TISSIMI nostri RECTORIS , PRINCIPIS HÆ-
 REDITARII nomine convivio lautissimo exciperen-
 tur Professores, DUO hinc literis operam laudatissimè
 dantes PRINCIPES ac LANDGRAVII HASSIÆ, co-
 dem modò poculum istud Professoribus in salutem ac
 incrementum Academiæ gratiosè propinarint. Dixi
 de gratiâ Herois nostri Georgii II. quam Marpurgensis
 Academia experta ab eo est ; sed non minorem exhi-
 buit deinceps nostræ huic Giessensi. Cum enim post no-
 vam collisionem Musæ Marpурgo pellerentur, non po-
 tuit pientissimus Princeps prius quiescere ; quam Aca-
 demiam suam in tranquillum locum & statum iterum
 translocaret. Unde A. 1650. Lyceum hinc Giessæ instau-
 ravit, Privilegia Cæsarea solennissimo ritu in istud deri-
 vans, pupillamque suam subinde appellans, quod καμήλων
 omnium optimum se habere saepe fuit professus, teste Petr.
 Haberkorn. *Orat. in Vit. post vit. p. 65.* Sed de his satis,
 cum Academia Giessena Restaurata Jo. Tackii in mani-
 bus omnium versetur , unde plura in hanc rem videri
 possunt.

§. IX.

Ultimus superest (nam Viventium eruditionem
 E 3 cele-

celebrare modestia Eorum vetat) Divus LUDOVICUS
 VI. è Georgio II. & Sophia Saxonica d. 25. Jan. 1630.
 genitus, & æternitati redditus d. 24. April. A. 1678. Cui
 ut in optimorum piorumque, sic etiam Eruditorum
 Hassiæ Principum ordine ac numero omni jure tribu-
 endus locus. Fuit enim in *linguis & literis* optimè ver-
 satus; &, quô locô Viros Doctos habeat, amore in Aca-
 demiam atque Professores multifariam fecit testatum.
 De Educatione illius tantoperè fuit solicitus Parens, ut
 ea de causa in consilium adhibuerit passim viros præcla-
 ros, eorumque in scriptis sibi dari sententias voluerit.
 Inde, pro insigni, quâ ipse pollebat, sapientia rem
 ita ordinavit, ut duo Magistri eruditi atque sapientes
 bonis literis tradendis constituerentur, additô ministrô
 cubiculario, *Latine* bene docto, cum quo nonnisi ea
 linguâ loqueretur; & ne ex solitudine tedium caperet,
 quatuor ingenui ex Nobilibus ephebi selecti sunt datique
 in educationis societatem, ac adhibitus simul *Gallicæ* lin-
 guæ peritus, qui eam in teneris statim annis maxime
 per usum & familiaria colloquia nostro velut instilla-
 ret. Omnibus verò his Ephorus prudens atque Illustris
 præfectus est. Et sanè ita feliciter successit laudabile
 institutum, ut pari felicitate ac promptitudine in utraq;
 lingua ore manuque perfectionem consecutus fuerit.
 Ad *Græca* atque *Ebraica* magna cupidine trahebatur, sed
 ut ultra rudimenta proficeret, certis de causis (an ido-
 neis, non dixerim) haud fuit visum consultum. *Rhe-
 toricâ*, *Logicâ*, *Geographiâ*, *Ethicâ* atque *Politiciâ*, nec
 non *disciplinis Mathematicis* non leviter fuit imbutus.
 Plurimum temporis dedit *Historiæ*, pabulo Illustrium in-
 genio-

geniorum, suoque Marte *Epitomen Historicam*, & *Tabulam Historiae Universalis* elaboravit, quæ tamen privatos Bibliothecæ Aulicæ parietes nunquam fuerunt egressa. *Poëtice*s etiam dulcedine singulariter captus, conficiendis Carminibus, tum Latinis, tum Germanicis crebro incubuit, & est in omnium manibus *Psalterium vernaculo Idiomate inclusum metris*, A. 1658. hic Gieffæ typis commissum, undè non minus Divi Principis in DEUM Pietas, quam venæ, elegantiam Optii, Germanorum Nasonis, referentis felicitas Iuculenter patescit. Nec omisit *Juris studio* adjicere animum, sed indefessa operâ præcipuas, quæ huc spectant, disciplinas ita scrutatus est, ut quid circa actiones Gentium ac privatorum, quid in Imperii & Feudorum negociis justum sit, exactè tenuerit. Hanc ejus eruditionem, sapientiam & alias virtutes quanti aestimaverit Imperator Ferdinandus III. cum ex aliis constat, tūm ex eo videre licet, quod iter Italicum aggressurum eum Comiti de Portia, suo apud Venetos Oratori ita commendavit: *Magnifice, fidelis, dilecte.* *Is est Hassiacorum Principum splendor, eaque cum primis Illustris Georgii Landgravii Hassiae t. t. diuturna & præclarain nos Sacrumque Imperium, ac Augustam domum nostram propria sunt merita, ut viscissim beneficentiam & gratia nostræ affectum, quavis occasione jure velut suo agnoscere posse videatur.* Cum igitur Filius ejusdem, itidem Illustris Ludovicus, Hassiae Landgravius, in Italiam visendæ ejus, nec non animi & ingenii excolendi causa iter Venetas instituat, hisce tibi modo dictum Principem de meliori nota commendatum, simulque

mulque injunctum cupimus, ut, sicubi se offerat occasio, ipsi
 officia & operam tuam sedulo accommodare sat agas, omnig.
 humanitatis cultu prosequaris. Executurus in hoc benignam
 voluntatem nostram &c. Ebersdorf. 3. Septembr. 1649. Nec
 de nihilo est judicium Christinæ, Reginæ Sueciæ, quod
 de nostro tulit, ubi in Aula Holmiensi cum eō peregrini-
 nationibus vacante collocuta esset. Lætari se, dixit,
 quod tantum ex Germaniâ Principem, quem & animi do-
 tibus & eruditione singulari præditum sciret, coram in-
 tueri, atque cum eō sermones miscere posset. Academ.
 Giess. restaurat. p. 140. Plura referrem, nisi in vulgus
 notum esset, Eruditæ Elogio Ludovicum Principem ab
 Historicis maestri, ejusque doctrinam qui perspectam
 habuerunt, plurimi adhuc omni exceptione majores re-
 stes inter vivos reperirentur. Quô animò fuerit erga no-
 stram Academiam & ejus Doctores, clementissimo scili-
 cet atque munificentissimo, id dicere non opus est, cum
 sit apud omnes adhuc in confesso. Unum tantum re-
 ferre non pœnitabit, ne ejus intercidat forsitan apud
 posteros facti non æque gnaros memoria. Præter scyphum
 magni pretii argenteum supra memoratum nostra Aca-
 demia inter thesauros suos condit adhuc aliud quoddam
 Poculum, majus scilicet, & prius illud precio splendo-
 reque longe antecellens, quod hujus Principis liberali-
 tati debemus. Cum enim priorem Conjugem, Mariam
 Elisabetham Holsaticam, prima vice Giessam secum ad-
 duxisset, ad instructas magnificè epulas Rectorem D.
 Tülsnerum invitari jussit, & Poculum Academiæ dona-
 vit, ab eō in incrementum istius propinatum.

§. X. Hæc

§. X.

Hæc sunt, quæ de *Eruditis Hassia Principibus* hac vice commemorare licuit, collecta potissimum ex *Orationibus, Concionibus Funèbris & Monumentis Exequialibus*, cum in tanta *Scriptorum*, qui CELSISSIMÆ DOMUS Historias condiderint, penuria aliorumque subsidiorum defectu hoc centone contentum esse oportuerit. Neque nunc quidem ultra *Philippi Magnanimi ætatem* progreedi placuit, cum alias in seculis remotioribus non sint defuturi, quorum & eruditio & in bonas literas amor deprehendi potuissent. Quotus enim quisque est, qui ignoret HERMANNUM Hassia Landgravium, docti elogio passim celebrem, armisque non minus, quam literis inclytum, quem non pudit in Academia Pragensi *Philosophiae Magistri* titulum solenniter assumere? Succurrit LUDOVICI, Ferreidicti, Hassiæ ac Thuringiæ Landgravii de bonis literis judicium? Refert enim Hermannus Kirchnerus, extitisse suo tempore ejus ad Regem Franciæ Ludovicum scriptam Latine epistolam, quâ omnes suos Filios affirmavit velle se literarum scientia imbui, ac studiis liberalibus excoli, in iisque si quis feliciore ingenio & captu fuerit, perseverare; misisse etiam Regis favori commendatos eâ de causâ majores natu duos Lutetiam, Ludovicum scil. & Hermannum, ut quam diligentissimè bonis artibus operam navarent: *Tract. de Ducibus Principibus &c. in Academ. publicè Magistris, Licentiatis ac Doctoribus promotis. Orat. I. p. 23. & 29.* Ita enim semper censuerunt laudatissimi isti Principes, præcipuum ad præclara facienda instrumentum esse bonas literas, nec

F

id o-

idoneum satis esse posse Reipublicæ Rectorem, qui iisdem destituatur. Unde LUDOVICUS, qui ob singularem mansuetudinem *Mitis* dictus fuit, superioris Hermanni doctissimi Filius, ideo oblatum Imperii sceptrum, Sylvio teste, repudiasset dicitur, quod, cum à litteris nudus esset, commode Reipublicæ gubernaculo praesesse non posse censeret. Kirchner. l. c. p. 29. seqq. Neque defitura nobis essent exempla ex sequiore sexu, Eruditarum scilicet Hassia Landgraviarum, si inquirendis solicite iis tempus impendere velim. Sponte velut se offerunt CHRISTINA, non nata quidem, sed facta per conjugium Hassia Princeps, ipsius Philippi Magnanimi Conjux, Georgii Ducis Sax. Filia. Docta enim fuit Latine, itaque ducta amore scientiarum, ut non solum cum marito, sed etiam eo absente subinde in publicum Auditorium Marpurgi venerit, & actibus solennibus interfuerit; teste Conrad. Bachmanno, *Not. ad Carmen in obitum Henrici II. H. L. quod habetur in Eshren-Geodächtniß* / p. 170. Huic merito jungenda ELISABETHA, nata Landgravia ex Mauritio supra laudato, Uxor facta Jo. Alberti Megapolitani, cum antea Regio thalamo destinata fuisset. Linguarum eam Latinæ, Gallicæ, Italicæ, Hispаниcæ, nec non Dialecticæ, Geometriæ, ac Musicæ fatis peritam fuisse traditur passim in *Mausoleo Mauritianus*, ex quo Spener. *Syllog. Geneal. in Famil. Hassiac.* p. 687. Verum ista in præfens mihi sufficient; sufficient & aliis, & uberiora ac solidiora ab iis exspectabunt, quibus ad Sacra Scrinia aditus est, ubi rerum Hassiacarum, ut cæterarum, memoria, sic quoque eruditorum Hassia Principum documenta atq; specimina maximâ fine dubio in copia continentur.

**NOBILISSIMO
DNO. RESPONDENTI,**

Philos. & Bonar. Artium Candidato
dignissimo,

Sal. & off.

PRÆSES.

Lætor quām maximè, quod multò aliter Te erga bonas literas animatum esse video, quām plerosq; alios, eos præsertim, qui ad eandem Tecum metam adspirant. Studiosos puto Theologiæ, paucis exceptis, qui ubi literis vix leviter tincti ex inferioribus Scholis ad Academias protruduntur, factō velut saltu rudes, incomitū & illoti Venerandam Theologiam statim ambire non dubitant. Et ambiunt certè, sed non majore cum fructu, quām quō cattus, ut adagio dicitur, ferventes pultes; ambiunt, inquam, & adlambunt tantum, nunquam ad adita ejus pertingunt, nec pertingere possunt. Miratus sàpè sum homines tales vanè persuasos, se humaniore literaturā omnino carere posse, imò aliis persuadere ausos, remoram hanc facere, tanto scilicet ardore tantoque nisu in sacrum illud studium incumbentibus. Certant enim in eo & contendunt anxie, tanquam pro aris & focis; dummodo non pro focis & haris verius, quām pro aris, imò pro Marthā quantocvus obtainenda, quibus fortè ara Sacraq; Sparta nonnisi pro prætextu sumitur. Alia Tibi mens, alia stat sententia, Mi WEISSENBRUCHI OPTIME, qui ut initio

initio Tibi proposueras, integrum saltim annum Philosophiae & Literis, quae ab humanitate nomen ducunt, impendere, & tum demum, ubi hic benè preparatus fueris, ad altiora progredi; ita in consilio fuisti constans, sicque tempus collocasti, ut profectuum publicum specimen cum laude nunc edere possis. Placuit Tibi præ ceteris argumentum Historicum, & eō ipso etiam ab illorum Theologiæ Cultorum errore Te immunem esse ostendis, qui, si utique unam vel alteram Philosophicarum disciplinarum extremis labiis attingunt, Historiæ tamen studium nulli sibi usui esse perpetuam somniant. Qui si istud saltim recte secū reputare velint aut possint, in Sacro Codice integros Libros Historicos dari, Propheticos cum serie rerū Civilium arctissimè connecti, & Apostolos in scriptis suis quamplurima ex Sacris atque ritibus Gentiliū de promta usibus Christianis accommodavisse, certè eos censuræ tam inepta tamq; insulsa & facile pæniteret. Perge igitur sic, ut adhuc fecisti, amare bonas literas, easq; pro ingenii, quod felicissimum à natura natus es, bonitate porrò excole, nec, ubi ad Sacra animum applicueris, aliorum ignororum more eas abjice. Est enim eò gratior isthac utriusq; studii conjunctio, quò pauciores reperiuntur, qui solidi quid in utroq; præstiterint, unde spes sit, eos aliquando in Ecclesiâ & Patriâ ad munera non vulgaria promoveri posse. Deus cœptis Tuis adspiret, & dum ad Sacras Theologię curas Te nunc accinges, imprimis sancta sua luce mentis oculos pectusq; Tuū irradiet ut, quām Veritatis & Sanctimonie studium utramq; hic faciat paginam, & probè videoas, & visis, quæ necessaria sunt, ardenti impetu insistas. Sic piæ hujus atq; laudabilis Academicæ parasceves fructus in tota vita percipies haud pænitendos. Vale. Scrib. Giessæ d. XX. Febr. A. MDCCVII.

* * *

Hist. Haß. 156, 16